10/10/2020

Ιερά Μονή Γόλας: Εκείνα τα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας

/ Ιερές Μονές

Το Μοναστήρι είναι κτισμένο στη Βορινή πλευρά ενός αντερείσματος που ενώνει τον Ταΰγετο με τα τελευταία προς Ανατολή προ βουνά του. Δυτικά του Μοναστηριού εκτείνεται πυκνό ελατόδασος, βόρειά του η Κουμουστά, ενώ όλη η γύρω περιοχή είναι γεμάτη από καστανιές πεύκα και έλατα. Το Μοναστήρι έχει υψόμετρο περίπου χίλια μέτρα. Το κλίμα είναι υγιεινότατο και μάλιστα η περιοχή εθεωρείτο ως ιδεώδης τόπος παραθερισμού. Το 1912 το Μοναστήρι ανήκε στην κοινότητα Γοράνων λόγω του ότι η απόσταση από το Μοναστήρι ήταν τέτοια και μάλιστα ο δρόμος για το Μοναστήρι κατασκευάστηκε με προσωπική εργασία Γορανιτών. Βάσει νόμου όμως το Μοναστήρι ανήκε στο δήμο Φελλίας και παλιότερα, ίσως, στο Δήμο Φάριδος. Είναι κτισμένο απέναντι από την Κουμουστά όμως η σχέση των μοναχών, ιδιαίτερα με τούς κατοίκους της Κουμουστάς, δεν

εξαρτάται από αυτό. Είναι ο φόβος που είχανε εμπνεύσει οι Μουσουλμάνοι Μπαρδουνιώτες στην διάρκεια του ζοφερού παρελθόντος.

Το Μοναστήρι τιμάται επ" ονόματι της Ζωοδόχου Πηγής ή Χρυσοπηγής. Άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι όλα τα Μοναστήρια εκεί γύρω Γόλας, Ζερμπίτσης, Φανερωμένης, Καταφυγιώτισσας είναι αφιερωμένα στην Παναγία.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ:

Εκείνα τα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας οι Έλληνες των τουρκοκρατούμενων περιοχών εγκαταλείπουν τις εστίες τούς και ανεβαίνουν στα βουνά. Εκεί δημιουργούν οικισμούς και αργότερα χωριά ολόκληρα. Μεταξύ των φυγάδων συγκαταλέγονται, όπως είναι φυσικό, και μοναχοί οι οποίοι δεν λησμονούν τις θρησκευτικές τούς συνήθειες και ιδρύουν νέου χώρους λατρείας. Οι περισσότεροι Ναοί θυμίζουν ονόματα γνωστών ναών της Κωνσταντινουπόλεως. Οι τοιχογραφίες μαρτυρούν ότι οι Ναοί αυτοί κατασκευάστηκαν τα πρώτα χρόνια

μετά την άλωση. Από την πληθώρα των ναών στις περιοχές αυτές του Ταϋγέτου φαίνεται ότι οι άνθρωποι παρότι δεν είχαν σπίτια να μείνουν θεωρούσαν αναγκαίο να έχουν εκκλησίες. Σε αυτούς τούς δύσκολους χρόνους τοποθετείται η ίδρυση της Γόλας. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι πολλά καταφύγια δημιουργήθηκα εκείνη την εποχή και κατανοητή είναι η ύπαρξή τούς. Οι άνθρωποι είχαν τόσο φόβο μέσα τούς που είχαν εγκαταλείψει την πεδιάδα σε τέτοιο σημείο μάλιστα ώστε να μετατρέψουν τα καταφύγια που υπήρχαν σε μόνιμες κατοικίες δικές τούς και πολλοί από τούς οικισμούς αυτούς διατηρήθηκαν έως την εποχή μάς.

Όσον αφορά το Μοναστήρι της Γόλας από κτιτορικές επιγραφές συμπεραίνουμε πως ο πάνσεπτος Ναός αυτός κτίστηκε ή μάλλον ανακαινίστηκε καλύτερα το 1632. στην επιγραφή αναφέρεται ο ιερομόναχος Χρύσανθος ως ο πρώτος αρχίσας το Μοναστήρι. Αξιόλογη όμως είναι και η μαρτυρία, σχετικά με την ύπαρξη του Μοναστηριού από το 1608, μοναχού της Μονής, που κάνει αναφορά προς την Διοίκηση με την οποία ζητούνται διευκρινήσεις για τον τρόπο φορολόγησης του βελανιδόκαρπου. Από επιγραφή σε εντοιχισμένο μάρμαρο αντλούμε την πληροφορία ότι ο νάρθηκας που φαίνεται να μην ταιριάζει με το υπόλοιπο του Ναού κτίσμα, είναι μεταγενέστερος. Από άλλη επιγραφή πιστοποιείται πως η αγιογράφηση του νάρθηκα έγινε λίγο αργότερα το 1673 και από άλλο αγιογράφο. Επίσης όπως προκύπτει από έρευνες, το Μοναστήρι υπαγόταν στην Επισκοπή Καρυουπόλεως και έτσι εξηγείται η επιθυμία του επισκόπου Θεοκλήτου να ταφεί στην Μονή(αναφορά σε σχετικό έγγραφο του 1668). Αυτή όμως η επιστολή του Μητροπολίτου είναι ανεπαρκής και αμφισβητούμενη.

Το Μοναστήρι πέρασε δύσκολους καιρούς με την εισβολή των Τουρκοαρβανιτών και των Μπαρδουνιωτών οι οποίοι έγιναν ένα με τούς υπόλοιπους. Άνθρωποι χωρίς ηθικές αρχές, αρνητές της διδασκαλίας του Χριστού, άπληστοι καθώς ήταν, δήλωναν Μουσουλμάνοι, μάλιστα γνώριζαν τι και από πού θα το ζητούσαν. Και ως γνωστόν το Μοναστήρι της Γόλας λόγο της δραστηριότητας των μοναχών είχε εκλεκτά προϊόντα.

Στο σημείο αυτό μένει να υπογραμμιστεί το πόσο σημαντικός ήταν ο ρόλος του Μοναστηριού κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας στην παιδεία. Η Θρησκεία και η Παιδεία τότε ήταν ένα, και πάντα η εκκλησία φρόντιζε το καλύτερο για την εκπαίδευση. Το Μοναστήρι την περίοδο εκείνη βοήθησε ουσιαστικά την Παιδεία. Υπήρχαν προβλήματα αρκετά ακόμη και αντίσταση από την ίδια την Κυβέρνηση, όμως η κοινότητα του Μοναστηριού δεν πτοήθηκε από τέτοιου είδους αντιδράσεις, απεναντίας δε με κάθε τρόπο υλικό και πνευματικό προσέφερε το καλύτερο. Μπορεί να μην έγινε εκεί το σχολείο την εποχή της Τουρκοκρατίας,

βοήθησε όμως οικονομικά τα άλλα σχολεία στα διπλανά χωριά.

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ:

Όσον αφορά τις τοιχογραφίες της Ιεράς Μονής το Καθολικό, ο Ναός και ο Νάρθηκας της Μονής είναι κατάγραφα με τοιχογραφίες που καλύπτουν με αρμονική πολυχρωμία όλες τις εσωτερικές επιφάνειές του. Οι περισσότερες από αυτές σώζονται σε πολλή καλή κατάσταση ενώ άλλες, ιδίως του Νάρθηκα, έχουν διαβρωθεί από την υγρασία και έχουν αποβεί σκοτεινές και ασαφείς από τα άλατα και τούς καπνούς των κεριών και του λιβανιού. Σύμφωνα με τις υπάρχουσες μαρτυρίες το εικονογραφικό έργο του Καθολικού δεν ανήκει στον αυτό αγιογράφο, ούτε έγινε την ίδια χρονική περίοδο. Μία επιγραφή που σώζεται πάνω από την είσοδο μαρτυρεί πως οι τοιχογραφίες του Ναού είναι έργα του Δημητρίου Κακαβά, που τελείωσαν τον Οκτώβριο του 1632, ενώ άλλη επιγραφή που σώζεται πάνω από την πύλη του Νάρθηκα αναφέρει ότι ο Νάρθηκας ιστορήθηκε το 1673 και από την ποιοτική διαφορά που κάποιος μπορεί να διακρίνει, γίνεται αντιληπτό ότι οι αγιογράφοι είναι διαφορετικά πρόσωπα.

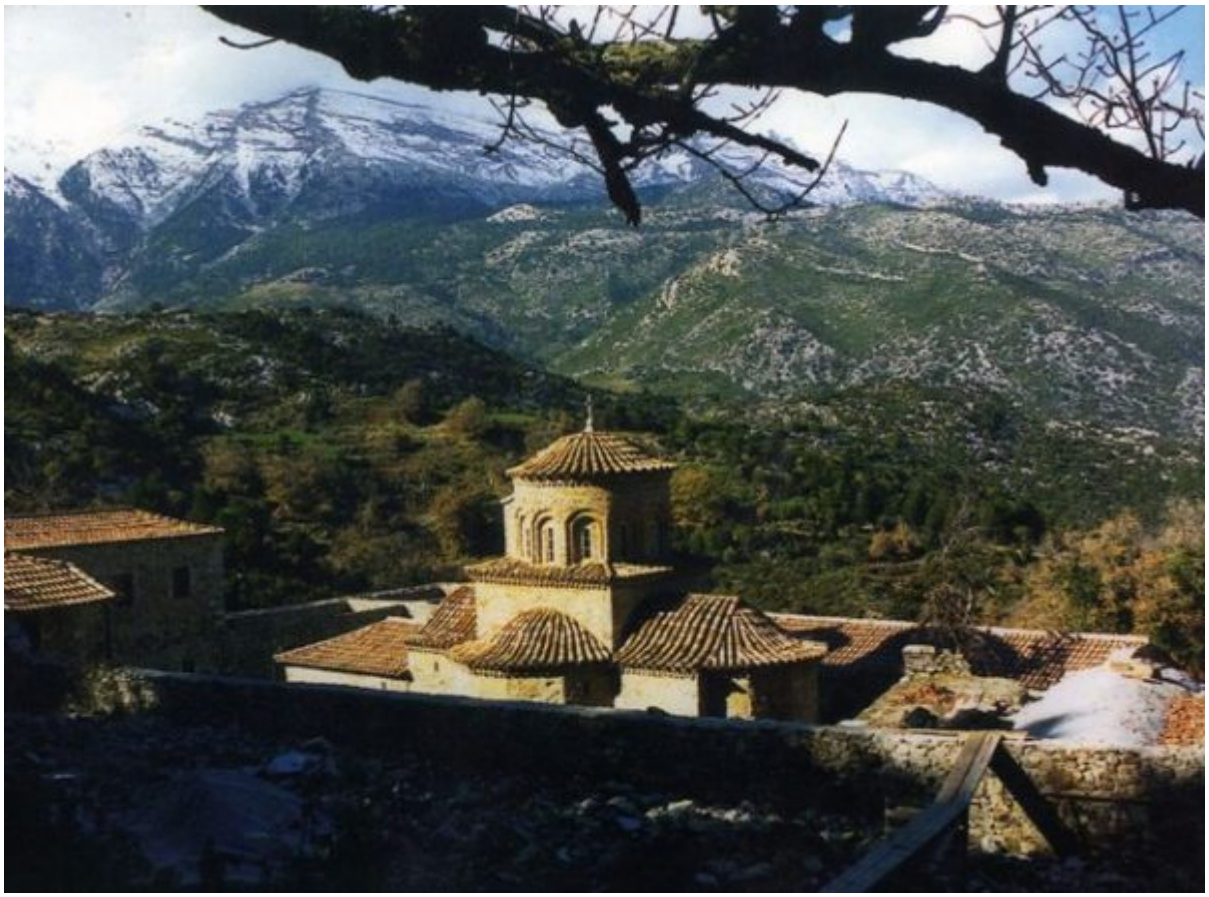

Άξιο προσοχής στις τοιχογραφίες είναι ο τρούλος του Ναού, όπου εκεί ο Παντοκράτορας δεσπόζει επιβλητικά στο κέντρο και ακολουθούν τέσσερις ζώνες κύκλωθεν αυτού, στις οποίες διαφαίνονται τα εξής: στην πρώτη οι Αγγελικές τάξεις (Ουράνιες δυνάμεις) από δώδεκα Αρχαγγέλους, άλλοι με Ιερατικά και δύο με Ελληνικά φορέματα, στην δεύτερη ζώνη παριστάνονται σκηνές από των κύκλο της ζωής Θεοτόκου, στην τρίτη ζώνη παριστάνονται ολόσωμοι 14 συνολικά προφήτες που κρατούν όλοι τούς ξετυλιγμένα ενεπίγραφα ειλητάρια και ακολουθεί η τέταρτη ζώνη στην οποία ιστορούνται δύο θέματα. Στο δυτικό τμήμα παριστάνεται το θέμα «Άνωθεν οι Προφήται» και στο ανατολικό «Εγώ ειμί η άμπελος και υμείς τα κλήματα».

Γενικότερα οι τοιχογραφίες της Ιεράς Μονής έχουν να δώσουν κάτι το ξεχωριστό και αξιοθαύμαστο που αξίζει τον κόπο κάποιος να επισκεφτεί το Μοναστήρι και να παρατηρήσει από κοντά τόσο την φυσική ομορφιά του τόπου όσο και την πνευματική αγαλλίαση να γευτεί, η οποία είναι διάχυτη σε όλα τα σημεία της Μονής από τον τρόπο που είναι κτισμένη η Μονή και τις τοιχογραφίες, έως και τον τρόπο που όλα αυτά με τόση προσοχή και προσπάθεια μεγάλη διατηρούνται αναλλοίωτα ανά τους αιώνες.

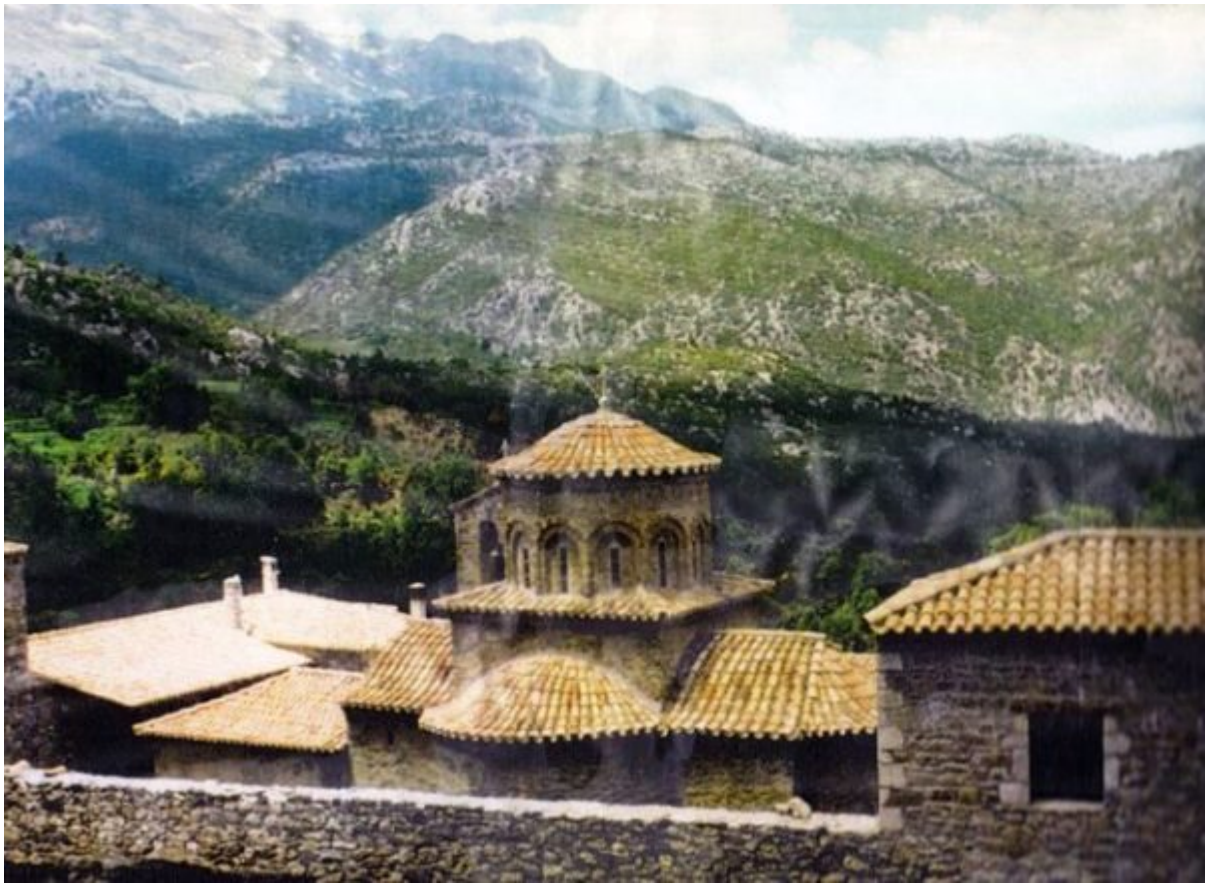

ΠΗΓΗ: ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ